Lieta Nr.C29503621
Lietas arhīva Nr.C-03501-23/88
ECLI:LV:RPT:2023:0308.C29503621.3.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2023.gada 8.martā

Rīgas pilsētas tiesa,
tiesnese Agnese Sviķe,
rakstveida procesā izskatīja civillietu ERGO Insurance SE Latvijas filiāles prasībā pret SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" vienkāršotajā procedūrā par naudas piedziņu.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītājs ERGO Insurance SE Latvijas filiāle 2021.gada 21.decembrī Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā (pēc reorganizācijas Rīgas pilsētas tiesa) iesniedza prasības pieteikumu pret atbildētāju SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" vienkāršotajā procedūrā par naudas piedziņu.

[1.1] Prasības pieteikumā lūgts piedzīt no atbildētāja zaudējumus 1105,55 EUR, kas prasītājam radušies sakarā ar izmaksāto apdrošināšanas atlīdzību par dzīvokļa /adrese/, saliešanu 2021.gada 4.septembrī, ko izraisīja kanalizācijas stāvvada bojājums. Tāpat lūgts piedzīt visus tiesas izdevumus un noteikt tiesības prasītājam par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos procentus 6 % gadā no nenomaksātās parāda summas.

Prasības pieteikumā norādīts, ka atbildētājs kā dzīvojamās mājas pārvaldnieks ir atbildīgs par mājas kopīpašumā esošo daļu un kopējo inženiertehnisko komunikāciju pienācīgu uzturēšanu un pārbaudi, kā arī par tehnisko apkopi un remontu. Ūdens noplūde notika sakarā ar ūdens stāvvada bojājumu, kas ir daļa no mājas kopējām inženierkomunikācijām. Atbildētājs kā dzīvojamās mājas pārvaldnieks ir pilnībā atbildīgs par komunikāciju uzturēšanu, kā arī par bojājuma rezultātā nodarītajiem zaudējumiem.

Prasītājs ir izmaksājis apdrošināšanas atlīdzību, līdz ar to saskaņā ar Apdrošināšanas līguma likuma 54.panta pirmo daļu pārņem prasības tiesības izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības apmērā pret personu, kas ir atbildīga par zaudējumiem.

Atbildētājs labprātīgi nesedza prasītājam zaudējumus, līdz ar to prasītājs pilnvaroja pārstāvi zaudējumus atgūt tiesas ceļā. Prasītājam radās papildus zaudējumi fiksētās maksas apmērā, ko prasītājs lūdz piedzīt no atbildētāja.

[1.2] Prasība pamatota ar Civillikuma 1770., 1773., 1775. un 1779.pantu, Dzīvokļa īpašuma likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktu, Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.panta otās daļas 1.punkta "d" apakšpunktu, Apdrošināšanas līguma likuma 54.panta pirmo daļu, Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumiem Nr.907 "Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajām prasībām".

[2] Atbildētājs par celto prasību sniedzis paskaidrojumus, norādot, ka prasību neatzīst, jo tā ir nepamatota.

Atbildētājs uzskata, ka nav pierādīta atbildētāja prettiesiska rīcība vai bezdarbība, zaudējumu esamība un cēloņsakarība starp prettiesisku rīcību. Atbildētājs dzīvojamo māju /adrese/ apsaimnieko un pārvalda uz likuma pamata, jo dzīvokļu īpašnieki nav pārņēmuši dzīvojamo māju savā pārvaldīšanā.

Dzīvokļu īpašnieku pienākums ir nodrošināt pārvaldīšanas uzdevuma izpildei nepieciešamo finansējumu un dzīvokļu īpašnieku pienākums ir segt nepieciešamos izdevumus, kas saistīti ar dzīvojamās mājas, tās komunikāciju un iekārtu uzturēšanu, ekspluatāciju un remontu.

Atbildētājs uzskata, ka par kanalizācijas stāvvada kā kopīpašumā esošās dzīvojamās mājas daļas uzturēšanu atbildīgi ir dzīvokļu īpašnieki. Tikai kopīpašnieki ir tiesīgi lemt par mājams inženierkomunikāciju nomaiņu.

Atbildētājs uzskata, ka prasītājs, izmaksājot apdrošināšanas atlīdzību, ļoti paviršī izvērtēja pieprasīto zaudējumu apmēru, nevērtējot samērojamību ar priekšmeta vērtību zaudējumu nodarīšanas laikā. Tāmi nav parakstījis sertificēts būvspeciālists.

No Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr.907 "Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajam prasībām" 13.[1] punkta izriet, ka mājas pārvaldnieka pienākums vizuāli pārbaudīt inženierkomunikācijas tikai dzīvojamās mājas koplietošanas telpās, kas ir saredzamas. Noteikumu 3.[1] punktā noteikts, ka inženierkomunikāciju daļas, kas atrodas atsevišķos īpašumos, vizuāli pārbauda pārvaldīšanas līgumā noteiktajā kārtībā.

Kopīpašnieki 2020.gadā un 2021.gadā kopsapulcēs nav lēmuši par kanalizācijas stāvvadu nomaiņu, kaut gan bija zināms, ka tie ir jāmaina. Kopīpašniekiem primārās lietas ir durvju koda uzstādīšana, kas redzams remontdarbu tāmē un kopsapulces protokolā.

Dzīvojamās mājas uzturēšanas darbu plānā 2020.gadam un 2021.gadam noradīts, ka kanalizācijas stāvvadi ir jānomaina. Atbildētājam nav pēc savas iniciatīvas jānomaina kanalizācijas stāvvadi, kuru izmaksas ir 93000,00 EUR un papildus dzīvojamai mājai ir parāds 17272,79 EUR.

Lietā nav pierādījumu, ka stāvvada bojājums radies atbildētāja neattaisnojamas darbības – bezdarbības rezultātā. Lietā nav konstatējami zaudējumu atlīdzināšanas pamati un atbildētāja vaina. Līdz ar to atbildētājs uzskata, ka nav pamata atlīdzināt zaudējumus.

[3] 2023.gada 8.martā tiesa sastādīja saīsināto spriedumu, kurā prasību apmierināja. Tiesā saņemts atbildētāja lūgums par pilna sprieduma sastādīšanu.

Motīvu daļa

[4] Pārbaudījusi un izvērtējusi lietā esošos rakstveida pierādījumus, apsvērusi prasības pieteikumā un atbildētāja rakstveida paskaidrojumos norādītos argumentus, tiesa atzīst, ka prasība ir pamatota un apmierināma pilnā apmērā.

[4.1] No lietas materiālos esošās apdrošināšanas polises Nr.361299919 izdrukas redzams, ka starp prasītāju kā apdrošinātāju un /pers. C/ kā

apdrošinājuma ņēmēju tika noslēgts apdrošināšanas līgums un izsniegta apdrošināšanas polise par dzīvokļa /adrese/, apdrošināšanu laika periodā no 2021.gada 30.marta līdz 2022.gada 29.martam.

No lietas materiālos esošā SIA „Rīgas namu pārvaldnieks" 2021.gada 30.septembra akta ir konstatējams, ka apdrošināšanas polises darbības laikā 2021.gada 3.septembrī (lēmumā par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu norādīts 2021.gada 4.septembrī) tika appludināts dzīvoklis /adrese/, ko izraisīja kanalizācijas stāvvada bojājums. Dzīvoklī tika nodarīti bojājumi vannas istabā.

Aktā norādīts, ka tika demontēta stāvvada aizsargsiena 2 kv.m. platībā (ķieģelis, flīzes) remontdarbu veikšanai.

Arī apdrošinātāja sastādītajā 2021.gada 21.septembra apskates aktā norādīts, ka tika izsaukts apsaimniekotājs, kurš demontēja sienu un veica kanalizācijas stāvvada remontu.

2021.gada 22.septembrī SIA "LV Group" sastādīja tāmi dzīvokļa applūdināšanas rezultātā nodarīto zaudējumu novēršanai, iekļaujot tāmē nepieciešamos darbus un materiālu izmaksas dzīvokļa vannas istabas iepriekšējā stāvokļa atjaunošanai. Atbilstoši sastādītajai tāmei dzīvokļa applūdināšanas rezultātā tika nodarīti zaudējumi 1843,18 EUR apmērā. Tiešās izmaksas sastāda 1051,97 EUR.

No lietas materiālos esošā lēmuma atlīdzību lietā Nr.105177 un maksājuma uzdevuma Nr.l715407 redzams, ka pamatojoties uz apdrošinātāja pieņemto lēmumu, dzīvokļa /adrese/ īpašniecei 2021.gada 5.oktobrī izmaksāta apdrošināšanas atlīdzība 1105,55 EUR.

Ņemot vērā loģikas likumus un dzīvē gūtos novērojumus, secināms, ka nav iespējams pilnībā atjaunot bojātās telpas sākotnējo stāvokli, salabojot tikai tiešas ūdens iedarbības vietas, proti, veikt remonta darbus bojātajā laukumā, neaizskarot pārējo telpas daļu. Tādējādi tāmē pamatoti iekļauti aprēķini visas telpas remontam.

Tiesai nav pamata apšaubīt cēlušos zaudējumu apmēru, ņemot vērā, ka atbilstoši Apdrošināšanas līguma likuma 42.panta pirmajai daļai saskaņā ar kompensācijas principu izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība nedrīkst pārsniegt apdrošināšanas gadījumā radītos zaudējumus.

Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka tāmē ietvertās cenas būtu neatbilstošas tirgus cenām, atbildētājs nav iesniedzis citus aprēķinus.

[4.2] Lietā nepastāv strīds par to, ka dzīvojamā māja /adrese/, atrodas atbildētāja pārvaldīšanā uz likuma pamata, jo dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašnieku kopība ar atbildētāju nav noslēgusi pārvaldīšanas līgumu.

Prasītājs kā apdrošinātājs, pamatojoties uz Apdrošināšanas līguma likuma 45.pantā noteikto prasītājas subrogācijas tiesību, cēlis tiesā prasību pret atbildētāju, kā īpašuma apsaimniekotāju par zaudējumu piedziņu izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības apmērā, kas radušies apdrošinātā dzīvokļa telpu saliešanas rezultātā.

Tādējādi lietā pastāv strīds par to, vai prasītājam ir radušies zaudējumi atbildētāja kā dzīvojamās mājas pārvaldnieka prettiesiski vainojamas rīcības (konkrētajā gadījumā bezdarbības) dēļ un vai atbildētājam ir pienākums atlīdzināt prasītājam zaudējumus izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības apmērā.

[5] Saskaņā ar Civillikuma 1635.pantu katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums, dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja, ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Darbība šī panta izpratnē jāsaprot plašākā nozīmē, aptverot ne vien darbību, bet arī atturēšanos no tās, tas ir, bezdarbību.

Saskaņā ar Civillikuma 1775.pantu katrs zaudējums, kas nav nejaušs, ir jāatlīdzina. Savukārt Civillikuma 1779.pants paredz, ka katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis.

Judikatūrā (sk. *Augstākās tiesas Senāta 2009.gada 14.oktobra spriedumu lietā Nr.SKC- 255/2009, 2013.gada 24.maija spriedumu lietā Nr.SKC-132/2013, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 20.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-242/2016, 2017.gada 28.novembra spriedumu lietā Nr.SKC-376/2017 un 2017.gada 7.decembra spriedumu lietā Nr.SKC-384/2017*) ir atzīts, ka zaudējumu atlīdzības prasībai ir nepieciešams konstatēt visus civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumus: 1) zaudējumu esamību; 2) prettiesiski vainojamu rīcību; 3) cēlonisko sakaru starp zaudējumiem un rīcību.

Tāpat judikatūrā (*sk. Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 22.marta sprieduma lietā Nr.SKC-106/2013 (C33301409) 7.1.punktu, Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017.gada 12.oktobra sprieduma lietā Nr.SKC-152/2017 9.punktu un 2017.gada 28.novembra sprieduma lietā Nr.SKC-376/2017 8.punktu*) ir nostiprināta atziņa, ka, lai noskaidrotu lietas apstākļus, kuri ietilpst pierādīšanas priekšmetā, tiesai jāņem vērā, ka prasītājam jāpierāda:

1) tiesību aizskārums, ar ko viņam nodarīti zaudējumi (sk. Civillikuma 1635.pantu);

2) ar šo tiesību aizskārumu nodarīto zaudējumu apmērs (sk. Civillikuma 1779.pantu).

Savukārt atbildētājam jāpierāda:

1) ka viņš nav vainojams zaudējumu nodarīšanā (sk. Civillikuma 1636. un 1638.pantu);

2) vai ka prasītājs pats vainīgs pie zaudējumu nodarīšanas, jo nav ievērojis pienācīgu rūpību (sk. Civillikuma 1646. un 1776.pantu);

3) vai ka prasītājs pats rīkojies ļaunā nolūkā (sk. Civillikuma 1642.pantu).

Saskaņā ar Dzīvokļa īpašuma likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktu kopīpašumā esošajā daļā ietilpst [..] atsevišķo dzīvojamo māju apkalpojošās inženierkomunikāciju sistēmas, iekārtas un citi ar atsevišķās dzīvojamās mājas ekspluatāciju saistīti funkcionāli nedalāmi elementi, kas nepieder pie atsevišķā īpašuma (tai skaitā atsevišķā īpašuma robežās esošie sildelementi, ja to funkcionālā darbība ir atkarīga no kopīpašumā esošajām inženierkomunikācijām).

Izskatot lietu noskaidrots, ka dzīvokļa bojājumu izraisīja kanalizācijas stāvvada bojājums. Tādējādi atbilstoši Dzīvokļa īpašuma likuma 4.panta pirmajai daļai ūdens noplūdes cēlonis atradās komunikāciju posmā, kas viennozīmīgi ietilpst kopīpašuma daļā.

[6] Lietā noskaidrots, ka starp dzīvojamās mājas /adrese/ dzīvokļu īpašnieku kopību un atbildētāju nav noslēgts pārvaldīšanas līgums. Līdz ar to strīda tiesiskās attiecības ir vērtējamas, piemērojot likuma "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 50.panta ceturtās un piektās daļas normas, kā arī Ministra kabineta 2017.gada 11.jūlija noteikumu Nr.408 "Dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksas aprēķināšanas noteikumi" regulējumu.

[6.1] Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 4.panta pirmās daļas 1.punktā kā viens no dzīvojamās mājas pārvaldīšanas principiem ir noteikts, ka pārvaldīšanas procesa nepārtrauktība nodrošina dzīvojamās mājas lietošanas īpašību (kvalitātes) saglabāšanu visā tās ekspluatācijas laikā.

Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 6.pantā noteiktas dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbības, tās iedalot obligāti veicamās pārvaldīšanas darbībās un citās pārvaldīšanas darbībās.

Saskaņā ar minētā likuma 6.panta otrās daļas 1.punktu par obligāti veicamām pārvaldīšanas darbībām tiek atzīta dzīvojamās mājas uzturēšana (fiziska saglabāšana) atbilstoši normatīvo aktu prasībām, cita starpā, ar to saprotot dzīvojamās mājas, tajā esošo iekārtu un komunikāciju apsekošanu, tehnisko apkopi un kārtējo remontu.

No minētajām tiesību normām izriet apsaimniekotāja pienākums apzināt tā pārvaldīšanā esošās mājas stāvokli un nepieciešamības gadījumā veikt to remontu, tam nepieciešamos līdzekļus iegūstot no maksas par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu.

Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr.907 "Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajam prasībām" 6.punkts paredz, ka dzīvojamās mājas, tajā esošo iekārtu un inženierkomunikāciju tehnisko apkopi, vizuālo pārbaudi, tehnisko apsekošanu un bojājumu novēršanu nodrošina dzīvojamās mājas pārvaldītājs. Šādas apsekošanas mērķis saskaņā ar šo noteikumu

2.punktu ir nodrošināt dzīvojamās mājas uzturēšanu visā tās ekspluatācijas laikā un nepieļaut apdraudējuma iestāšanos.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.907 „Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanas, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajām prasībām" (redakcijā, kas ir spēkā no 2018.gada 21.decembra) 3.punktu un 3.[1] punktu dzīvojamās mājas, tās konstrukciju, kā arī tajā esošo iekārtu un inženiertīklu tehnisko stāvokli nosaka vizuālajā apskatē. Vizuāli neapskata dzīvojamās mājas konstrukcijas, kā arī iekārtu un inženiertīklu daļas, kurām būves tehniskā risinājuma dēļ nevar piekļūt. Vizuālās apskates faktu fiksē dzīvojamās mājas apsekošanas reģistrācijas žurnālā, kas ir mājas lietas sastāvdaļa; dzīvojamās mājas konstrukcijas, koplietošanas iekārtas un inženiertīklu daļas, kas atrodas dzīvojamo un nedzīvojamo telpu grupās, vizuāli apskata reizi gadā izlases kārtībā, ja dzīvojamās mājas īpašnieks nodrošinājis šādu iespēju. Ja dzīvojamās mājas īpašnieks pārvaldītājam nenodrošina iespēju veikt vizuālo apskati, minēto faktu fiksē dzīvojamās mājas apsekošanas reģistrācijas žurnālā.

Minēto noteikumu 13.3.punktā noteikts, ka divas reizes gadā dzīvojamās mājas koplietošanas telpu grupās un citās kopīpašumā esošajās telpu grupās un daļās veicama inženiertīklu vizuālā apskate saskaņā ar šo noteikumu 3.punktu kanalizācijas sistēmai.

Savukārt noteikumu 16.punktā noteikts, j a kopš dzīvojamās mājas (..) nodošanas ekspluatācijā vai saskaņā ar attiecīgās dzīvojamās mājas kapitalitātes grupu (1.pielikums) attiecīgajai būves daļai vai iebūvētajam būvizstrādājumam ir pagājis šo noteikumu 2.pielikumā minētais vidējais kalpošanas ilgums, veic būves tehnisko apsekošanu.

Tiesa secina, ka dzīvojamās mājas inženierkomunikāciju regulāra apsekošana ir nepieciešama, lai priekšlaikus novērstu iespējamos bojājumus vai avārijas situācijas. Šīs darbības nav veicamas tikai formāli.

[6.2] Atbildētājs paskaidrojumos norādījis, ka dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašnieki 2020.gadā un 2021.gadā kopsapulcē nebija pieņēmuši lēmumu par kanalizācijas stāvvadu nomaiņu, kaut gan bija un ir zināms par to, ka tie ir jānomaina. Kopīpašniekiem primārās lietas bija koda atslēgas uzstādīšana.

Kā redzams no dzīvojamās mājas uzturēšanas darbu plāna 2020.gadam, tajā norādīts, ka kanalizācijas stāvvadu nomaiņai nepieciešamo līdzekļu apmērs ir 93500,00 EUR. Norādīts, ka jāveido uzkrājums.

Kā redzams no lietas materiāliem pievienotā 2021.gada 30.aprīļa akta par dzīvojamās mājas vizuālo apsekošanu, dzīvojamā māja ekspluatācijā nodota 1974.gadā.

Kanalizācijas stāvvadi ir apsekoti un stāvvadu stāvoklis ir apmierinošs. Vienlaikus norādīts, ka konstatēts iekšējais aizsērējums, plaisas un darbi ir iekļauti remontdarbu apkopojumā.

2021.gada 30.septembra aktā par saliešanas gadījumā konstatētajiem bojājumiem norādīts, ka kopš 2017.gada apsaimniekotājs piedāvāja dzīvokļu īpašniekiem veikt uzkrājumus inženierkomunikāciju nomaiņai. Iedzīvotāji nav pieņēmuši lēmumu par līdzekļu uzkrāšanu, līdz ar to līdzekļi netika uzkrāti.

Izvērtējot lietā esošos dzīvojamās mājas uzturēšanas darbu plānus 2020., 2021 un 2022.gadam, konstatējams, ka tajos norādītas kanalizācijas stāvvadu nomaiņas izmaksas, kā arī tas, ka ir jāveido uzkrājums.

Tādejādi, lai gan jau ilgstoši apsaimniekotājam bija zināms, ka inženierkomunikācijām, tajā skaitā kanalizācijas stāvvadiem, ir nepieciešam nomaiņa un apsaimniekotājs dzīvojamās mājas uzturēšanas darbu plānos iekļāva kā plānoto darbu kanalizācijas stāvvadu nomaiņu, vienlaikus neveica nepieciešamo līdzekļu uzkrājumu, kā arī dzīvokļu īpašnieku sapulcē nepiedāvāja balsot īpašniekiem par uzkrājumu veidošanu.

Lietā nav iesniegti pierādījumi par to, ka regulāri, vismaz divas reizes gadā no noteikumu pieņemšanas brīža būtu veikta dzīvojamā mājā esošo iekārtu un inženiertīklu tehniskā stāvokļa koplietošanas telpu grupās vizuālā apskate un atbildētājs būtu attiecīgi fiksējis to apsekošanas reģistrācijas žurnālā.

Tāpat lietā nav iesniegti dokumenti, ka apliecinātu, ka atbildētāja darbinieki būtu jebkad apsekojuši dzīvokļus, kā arī nav norādes par to, ka kāds dzīvokļu īpašnieks būtu liedzis veikt apsekošanu. Tādejādi nav pierādījumu, ka atbildētājs atbilstoši Dzīvokļa īpašuma likuma 10.panta pirmās daļas 7.punktam būtu mēģinājis veikt kanalizācijas stāvvadu vizuālo apsekošanu un nav bijusi iespēja piekļūt komunikācijām, kas būtu jāfiksē dzīvojamās mājas apsekošanas žurnālā. Lietā šādi pierādījumi nav iesniegti.

Tiesa atzīst, ka fakts, ka dzīvojamās mājas inženierkomunikāciju ekspluatācijas termiņš beidzas, jau pats par sevi liecina, ka pastāv paaugstināta riska apstākļi, ka var rasties pēkšņi komunikāciju bojājumi, vēl jo vairāk, situācijā, kad inženierkomunikāciju daļas, kas atrodas atsevišķajos dzīvokļu īpašumos un nodrošina ūdensapgādes sistēmas vienotu funkcionēšanu, netiek apsekotas vispār.

[6.3] Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr.907 "Noteikumi par dzīvojamās mājas apsekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajam prasībām" 19.punktā noteikts, ja vizuālajā pārbaudē vai tehniskajā apsekošanā ir konstatēti apstākļi, kas var radīt bojājumu rašanos, dzīvojamās mājas pārvaldītājs veic nepieciešamos pasākumus minēto apstākļu novēršanai.

Atbildētājs iebildumos pret prasību norādījis, ka dzīvokļu īpašniekiem bija pienākums pieņemt lēmumu par kanalizācijas stāvvadu nomaiņu un finansējumu.

Tiesa neapšauba, ka saskaņā ar Dzīvokļa īpašuma likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu dzīvokļa īpašniekam ir pienākums piedalīties dzīvojamās mājas pārvaldīšanā, kas sevī ietver arī pienākumu segt dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumus. Tomēr tiesas ieskatā atbildētāja atbildība nebeidzas ar dzīvojamās mājas vizuālu apsekošanu, remontdarbu apkopojuma veikšanu un dzīvokļu īpašnieku informēšanu par mājas inženierkomunikāciju ekspluatācijas termiņa beigām.

Apsaimniekotājam ir jāveic aktīvas darbības, lai veiktu nepieciešamos remontdarbus vai inženierkomunikāciju nomaiņu. Savukārt finansējuma trūkuma gadījumā, jāveic aktīvas darbības uzkrājuma izveidošanā.

[7] Saskaņā ar Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likuma 7.panta 1.punktu dzīvojamās mājas pārvaldīšanas izdevumi ir maksājumi par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas pakalpojumu, kas sevī ietver šā likuma 6.panta otrajā daļā minētajām obligāti veicamajām pārvaldīšanas darbībām nepieciešamos izdevumus.

Ministru kabineta 2017.gada 11.jūlija noteikumu Nr.408 "Dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksas aprēķināšanas noteikumi" noteic kārtību, kādā dzīvojamās mājas pārvaldnieks sastāda dzīvojamās mājas uzturēšanas un apsaimniekošanas tāmi un aprēķina dzīvokļa īpašniekam maksu par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu.

Ņemot vērā minēto noteikumu 5., 8. un 10.punktā noteikto, pārvaldīšanas izdevumu maksā ir jāietver arī izdevumi, kas nepieciešami obligāto pārvaldīšanas darbību nodrošināšanai, tostarp, arī līdzekļi dzīvojamās mājas, tajā esošo iekārtu un komunikāciju apsekošanai, tehniskajai apkopei un kārtējam remontam.

Tiesa atzīst, ka pienākums uzturēt dzīvojamo māju fiziski derīgā stāvoklī ir ar Dzīvojamo māju pārvaldīšanas likumu noteikts pienākums mājas pārvaldītājam, un par šā uzdevuma pildīšanu dzīvokļu īpašnieki maksā pārvaldītājam apsaimniekošanas maksu. Dzīvokļu īpašniekiem nav pienākums pašiem noteikt, kādi remontdarbi mājai nepieciešami un kādā steidzamībā, turklāt, viņiem ir tiesības paļauties, ka pārvaldnieks godprātīgi pildīs tam likumā noteiktos pienākumus viņu īpašuma uzturēšanā.

Lietā nav iesniegti pierādījumi par to, ka atbildētājs kā dzīvojamās mājas apsaimniekotājs būtu rīkojis aptauju vai dzīvokļu īpašnieku kopsapulcē piedāvājis balsot tieši par kanalizācijas stāvvadu nomaiņu, norādot konkrētas darbu izmaksas un kopīpašnieki būtu nobalsojuši pret šādu darbu veikšanu.

2021.gada 30.septembra aktā par saliešanas gadījumā konstatētajiem bojājumiem dzīvokļa īpašniece norādījusi, ka viņai nebija piedāvāta

inženiertīklu nomaiņa, bet uzkrājumus viņa ik mēnesi apmaksā pilnā apmērā.

Judikatūrā pausta atziņa, ka pārvaldnieku no atbildības par dzīvojamās mājas komunikāciju bojājuma rezultātā radīto kaitējumu ir pamats atbrīvot, ja ir ievērota līgumā un likumā noteiktā kārtībā un pārvaldnieks no savas puses ir veicis visas nepieciešamās darbībās, bet dzīvokļu īpašnieki kopsapulcē ir nobalsojuši pret pārvaldnieka ierosinājumu (lieta Nr.SKC -146, 16.03.2020.)

No atbildētāja iesniegtā rakstveida pierādījuma – 2021.gada 31.marta dzīvokļu īpašnieku kopsapulces protokola neizriet, ka atbildētājs dzīvokļu īpašnieku kopsapulcē būtu piedāvājis balsot par kanalizācijas stāvvadu nomaiņu, norādot konkrētas darbu izmaksas un kopīpašnieki būtu nobalsojuši pret šādu darbu veikšanu.

Apstāklis, ka kopsapulcē nobalsots par ārdurvju kodu sistēmas uzstādīšanu pats par sevi neliecina par to, ka īpašnieki ir atteikušies veikt uzkrājumus inženierkomunikāciju, tostarp, kanalizācijas stāvvadu nomaiņai. Šāds jautājums sapulcē netika apspriests, apsaimniekotājs par to nav ierosinājis balsot un īpašnieki nav pieņēmusi lēmumu neveikt uzkrājumus.

Ja dzīvojamai mājai ir radusies vai var rasties avārijas situācija, kas var apdraudēt personas dzīvību, veselību vai īpašumu, pārvaldniekam ir piešķirtas tiesības steidzamai avārijas situācijas novēršanai izmantot līdzekļus, kas iekasēti par dzīvojamās mājas pārvaldīšanu un apsaimniekošanu, vai citus pārvaldnieka rīcībā esošus finanšu līdzekļus.

[8] Atbilstoši Ministru kabineta 2010.gada 28.septembra noteikumu Nr.907 „Noteikumi par dzīvojamās mājas apsaimniekošanu, tehnisko apkopi, kārtējo remontu un energoefektivitātes minimālajām prasībām" 4.1.punkta un 17.5.punkta noteikumiem, iztulkojot normas kopsakarā, inženierkomunikāciju nolietojuma gadījumā, pārvaldniekam ir jāveic ārpuskārtas remonts konstatēto bojājumu savlaicīgai novēršanai. Lēmumu par ārpuskārtas remontu saskaņā ar 15.1.punktu pieņem pārvaldītājs.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2017.gada 11.jūlija noteikumu Nr.408 „Dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksas aprēķināšanas noteikumi" 21.punktu pārvaldniekam ir tiesības papildus noteiktajiem pārvaldīšanas maksājumiem pieprasīt un dzīvokļa īpašniekiem ir pienākums segt ārpuskārtas remontu iztērētos līdzekļus.

Ārpuskārtas remontam, kura izmaksas sedzamas no saņemtajiem pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksājumiem, nav nepieciešams īpašs dzīvokļu īpašnieku akcepts. Šāda atziņa pausta Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 9.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-264/2016, pārbaudot apelācijas instances tiesas sprieduma pareizību līdzīgā lietā par zaudējumu piedziņu no dzīvojamās mājas pārvaldītāja un pārvaldītāja pienākumu veikt pasākumus lokālu jumta bojājumu novēršanā, kas atzīti par obligāti veicamajām darbībām.

Tiesa atzīst, ka, zinot, ka konkrētās dzīvojamās mājas kanalizācijas stāvvadiem ir nepieciešama nomaiņa, atbildētajam kā dzīvojamās mājas apsaimniekotājam bija jāveic dzīvojamās inženierkomunikāciju remonts vai nomaiņa arī bez dzīvokļu īpašnieku lēmuma pieņemšanas, tam nepieciešamās izmaksas sedzot no saņemtajiem pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksājumiem.

Kanalizācijas stāvvadu apskate, tehniskā apkope un savlaicīga bojājumu novēršana ir atbildētāja obligāti veicamās pārvaldīšanas darbības un par šo darbību veikšanu apsaimniekotājs saņem atlīdzību.

[9] Dzīvojamās mājās, kas tiek pārvaldītas uz likuma pamata, proti, piemērojot likuma "Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju" 50.panta ceturtās un piektās daļas normas, kā arī Ministra kabineta 2017.gada 11.jūlija noteikumus Nr.408 "Dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksas aprēķināšanas noteikumi", apsaimniekotāja pienākums un vienlaikus arī atbildība ir aprēķināt nepieciešamo apsaimniekošanas maksu dzīvojamās mājas pienācīgai uzturēšanai.

Viens no pārvaldnieka obligāti veicamajiem pienākumiem ir plānot dzīvojamai mājai nepieciešamos remontdarbus un plānot arī nepieciešamā finansējuma nodrošināšanu, nosakot apsaimniekošanas maksu tādā apmērā, kādā tas ir nepieciešams, lai plānotos darbus būtu iespējams izpildīt.

Gadījumā, ja apsaimniekotāja veiktie aprēķini, kas nepieciešami dzīvojamās mājas plānoto remontdarbu veikšanai un attiecīgi uzkrājumu veidošanai nepieciešamā daļa apsaimniekošanas maksas aprēķinā dzīvokļu īpašnieku ieskatā būtu pārmērīgi liela, iestātos Ministra kabineta 2017.gada 11.jūlija noteikumus Nr.408 "Dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksas aprēķināšanas noteikumi" 14., 15 un 16.punktā noteiktās sekas. Tostarp, minēto noteikumu 16.punktā noteiktajā gadījumā, dzīvokļu īpašnieku kopībai ir tiesības lemt arī par dzīvojamās mājas pārvaldīšanas tiesību pārņemšanu un attiecīgi arī tālāku nodošanu pārvaldīšanā citam pārvaldniekam.

Apsaimniekotājam ir pienākums aprēķināt tādu apsaimniekošanas maksas apmēru, kas objektīvi ir nepieciešama, lai ilgtermiņā nodrošinātu nepieciešamo finansējumu dzīvojamās mājas pienācīgai uzturēšanai.

Tādejādi tiesas ieskatā nav pieļaujama situācija, kad dzīvojamā mājā ilgstoši netiek veikti nepieciešamie komunikāciju atjaunošanas un nomaiņas darbi, pārvaldniekam aizbildinoties uz nepieciešamo naudas līdzekļu trūkumu, vienlaikus arī aktīvi neveicot nepieciešamās darbības šādu līdzekļu aktīvai uzkrāšanai.

Apstāklis, ka apsaimniekotājs nav veicis darbības, lai veidotu remontdarbiem nepieciešamo līdzekļu uzrājumu nepieciešamajā apmērā, neliecina par efektīvu dzīvojamās mājas pārvaldīšanu.

Finansējuma trūkums neatbrīvo apsaimniekotāju nedz no pienākuma vizuāli pārbaudīt pie dzīvojamās mājas kopīpašuma piederošās inženierkomunikācijas un savlaicīgi novērst vizuālo pārbaužu laikā konstatētos bojājumus, nedz no pienākuma salabot vai pat pilnībā nomainīt tās komunikācijas, kurām ir beidzies ekspluatācijas termiņš vai nepieciešams remonts.

Līdz ar to tas, ka pārvaldnieks, kurš dzīvojamās mājas pārvaldīšanu veic uz likuma pamata, ievērojot Ministru kabineta 2017.gada 11.jūlija noteikumu Nr.408 „Dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksas aprēķināšanas noteikumi" regulējumu, nenozīmē, ka pārvaldīšana ir jāveic tikai pasīvi, gaidot, kad iniciatīvu dzīvojamās mājas uzturēšanai un konkrētu darbu veikšanai izteiks dzīvokļu īpašnieki. Pārvaldnieks, izmantojot minētajās tiesību normās ietvertās tiesības, ir tiesīgs aprēķināt tādu apsaimniekošanas maksu, kāda ir nepieciešama, lai dzīvojamā mājā būtu iespējams veikt obligāti nepieciešamos remontdarbus pārskatāmā laika periodā, nodrošinot dzīvojamās mājas saglabāšanu un izvairītos no zaudējumu nodarīšanas.

Konkrētajā gadījumā atbildētājs atsaucies uz līdzekļu trūkumu remontdarbu veikšanai, vienlaikus lietā nav iesniegti pierādījumi par to, ka apsaimniekotājs būtu veicis aktīvas darbības nepieciešamā uzkrājuma fonda izveidošanai.

[10] Atbildētājs ir komersants, kas nodarbojas ar dzīvojamo māju apsaimniekošanu kā profesionālis un tā mērķis ir rūpēties par dzīvojamās mājas uzturēšanu. Līdz ar to ir pamatoti sagaidāms, ka apsaimniekotājs rīkosies kā rūpīgs un kārtīgs savu pienākumu izpildītājs.

Tiesa atzīst, ka apstāklis, ka kanalizācijas stāvvadiem ir nepieciešama nomaiņa, liecina, ka inženierkomunikāciju turpmāka lietošana nav droša un pastāv paaugstināts risks pēkšņu bojājumu rašanās iespējai, sistēmas nolietojuma dēļ.

Dzīvojamās mājas kanalizācijas sistēmas uzturēšana tādā stāvoklī, lai tā pildītu savas funkcijas, vienmēr ir nepieciešama, lai nodrošinātu ēkas fizisku saglabāšanu. Ja dzīvojamās mājas kanalizācijas sistēma ir tādā stāvoklī, ka tā nepilda savas funkcijas, ir pamats secināt, ka nav veiktas obligāti veicamās dzīvojamās mājas pārvaldīšanas darbības.

Ievērojot minēto, ir pamats atzīt, ka atbildētājs nav pienācīgi veicis tai ar likumu uzlikto obligāti veicamo pārvaldīšanas darbību – nav savlaicīgi veicis darbības kanalizācijas stāvvadu nomaiņai, kā arī nav veikts ārkārtas remonts.

Minētie apstākļi tiesas ieskatā liecina par to, ka notikumam nav nejaušības raksturs, bet to ir veicinājusi atbildētāja nepietiekamā rūpība pret savu normatīvajos aktos noteikto pienākumu izpildi. Ar informācijas sniegšanu dzīvokļu īpašniekiem, ka dzīvojamā mājā esošo inženierkomunikāciju

ekspluatācijas termiņš ir beidzies, nav pietiekami, lai atzītu, ka atbildētājs savus pienākumus veicis atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Atbildētājs nav rīkojis sapulces, lai informētu dzīvokļu īpašniekus par remontdarbu steidzamu nepieciešamību, nav organizējis balsojumus par konkrētu darbu veikšanu prioritārā kārtībā, kā arī nav aprēķinājis apsaimniekošanas maksu tādā apmērā, lai veidotu nepieciešamo uzkrājumu remontdarbu veikšanai.

Kā jau norādīt, lietā nav pierādījumu par to, ka dzīvokļu īpašnieki ar savu balsojumu būtu noraidījuši konkrētu apsaimniekotāja ierosinājumu par remontdarbu veikšanu vai komunikāciju nomaiņu.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka atbildētājs, zinot, ka dzīvojamā mājā ir nepieciešams veikt inženierkomunikāciju sistēmu, tajā skaitā kanalizācijas stāvvadu nomaiņa, kuriem ir beidzies ekspluatācijas termiņš, jo dzīvojamā māja nodota ekspluatācijā jau 1974.gadā, nebija savlaicīgi ar pienācīgu rūpību un čaklību veicis vienu no likumā noteiktajām obligāti veicamajām pārvaldīšanas darbībām, proti, kanalizācijas stāvvadu remontu vai nomaiņu, lai tādējādi nepieļautu apdraudējuma iestāšanos, tostarp, kanalizācijas stāvvada bojājumu, kas izraisīja dzīvokļa saliešanu.

Tiesa atzīst, ka atbildētājam veicot dzīvojamās mājas apsaimniekošanu savas profesionālās darbības ietvaros, bija jāzina un jāparedz sekas, kādas var iestāties, ja savlaicīgi neveic pasākumus zaudējumu novēršanai.

Līdz ar to nodarītie zaudējumi nav uzskatāmi par nejaušu notikumu Civillikuma 1773.panta izpratnē. Atbildētājs nav veicis nepieciešamās darbības, lai novērstu kanalizācijas stāvvada bojājumus. Tādējādi atbildētāja rīcības, konkrētajā gadījumā bezdarbības rezultātā, netika savlaicīgi novērsts bojājums un notika ūdens noplūde, kā rezultātā tika nodarīti bojājumi dzīvoklī /adrese/. Tiesa atzīst, ka no minētā izriet, ka konkrētajā tiesiskajā situācijā zaudējumu cēlonis ir atbildētāja bezdarbība.

Ievērojot dzīvojamās mājas pārvaldniekam normatīvajos aktos noteiktos pienākumus, kā arī ņemot vērā apstākļus lietā, tiesa atzīst, ka dzīvoklim tā saliešanas rezultātā nodarīto zaudējumu cēlonis nav uzskatāms par nejaušu notikumu Civillikuma 1773.panta izpratnē, bet gan ir radies atbildētāja kā dzīvojamās mājas pārvaldnieka prettiesiskas bezdarbības sekas.

Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka lietā ir konstatēti visi zaudējumu atlīdzības prasībai nepieciešamie priekšnoteikumi Civillikuma 1775. un 1779.panta izpratnē, proti, zaudējumu esamība un to konkrēts apmērs, atbildētāja prettiesiski vainojama rīcība (bezdarbība) un cēloniskais sakars starp prettiesisku rīcību un zaudējumiem.

Līdz ar to nav pamatoti atbildētāja iebildumi par to, ka atbildētājs nav atbildīgs par nodarītajiem zaudējumiem.

[11] Izvērtējusi akta par saliešanas gadījumā konstatētajiem bojājumiem norādītos bojājumus un tāmi, tiesa nekonstatē tāmē norādīto nepieciešamo darbu neatbilstību bojātā īpašuma apskates aktā konstatētajiem bojājumiem. Ievērojot minēto, tiesa nekonstatē apstākļus, kas dotu pamatu tiesai apšaubīt tāmē norādīto remontdarbu, nepieciešamo materiālu apmēru un izmaksas.

Augstākās tiesas praksē ir nostabilizējusies būtiska atziņa jautājumā par Civillikuma 1770., 1771. un 1772.pantā definētā jēdziena „zaudējumi" izpratni, secinot, ka tagadējās mantas samazinājums rodas gadījumā, kad ķermeniskai lietai tiek nodarīti bojājumi un tās īpašnieks tā rezultātā cieš zaudējumus, jo bojājumu dēļ attiecīgā lieta ir zaudējusi savas sākotnējās īpašības.

Nepieciešamo līdzekļu apmērs, lai bojātā lieta atgūtu savu iepriekšējo stāvokli, ir kritērijs, pēc kura iespējams noteikt, kādā apmērā ir noticis esošās mantas samazinājums, citiem vārdiem, kādā apmērā lietas īpašniekam nodarīti zaudējumi tagadējās mantas samazinājuma veidā (*sk., piem., Augstākās tiesas 2013.gada 6.decembra sprieduma lietā Nr. SKC-432/2013 (C04127299) 11.punktu; 2014.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKC-18/2014 (C04315308) 8.punktu*).

Zaudējumu atlīdzināšanas mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk atjaunot tādu cietušās personas mantas stāvokli, kāds pastāvētu, ja tiesību aizskārums nebūtu noticis. Proti, zaudējumu pilnīgas atlīdzināšanas pamatuzdevums ir novērst cietušā mantisko tiesību aizskāruma radītās negatīvās sekas.

Tiesa atzīst, ka remontdarbu tāmē iekļautās dzīvokļa remontam nepieciešamās izmaksas atbilstoši Civillikuma 1771.pantam un 1772.pantam kvalificējamas kā jau cēlies zaudējums, kas jāatlīdzina.

Sastādot tāmi un veicot aprēķinus, apdrošinātājs nav ieinteresēts palielināt pats savu izmaksu apmēru, kuru atlīdzības perspektīva apdrošināšanas atlīdzības izmaksas brīdī vēl nav zināma.

Novērtējot prasītājas aprēķinātās zaudējumu summas pamatotību, tiesa atzīst, ka prasības summa atbilst tāmē norādītajai tiešo izmaksu summai 1105,55 EUR.

Līdz ar to prasība par zaudējumu piedziņu izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības apmērā 1105,55 EUR ir apmierināma un no atbildētāja par labu prasītājai ir piedzenami zaudējumi kopējās izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības 1105,55 EUR apmērā.

[12] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 195.pantu, Civillikuma 1759. un 1765.pantu, tiesa atzīst prasītājam ir nosakāmas tiesības saņemt no atbildētāja likumiskos procentus 6 % (seši procenti) no simta gadā no visas piespriestās summas par laiku no sprieduma labprātīgās izpildes termiņa beigām līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai), ievērojot Civillikuma 1763.pantu, ka procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis kapitāla lielumu.

[13] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu – pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

Līdz ar to no atbildētāja par labu prasītājam ir piedzenami tiesas izdevumi – valsts nodeva 165,83 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,47 EUR, kopā tiesas izdevumi 171,30 EUR.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu un tiesa nosaka termiņu sprieduma labprātīgai izpildei - 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 193., 250.[25] un 250.[27] pantu, tiesa

nosprieda

apmierināt pilnā apmērā ERGO Insurance SE Latvijas filiāles prasību pret SIA "Rīgas namu pārvaldnieks" vienkāršotajā procedūrā par naudas piedziņu.

Piedzīt no SIA „Rīgas namu pārvaldnieks", reģistrācijas Nr.40103362321, par labu ERGO Insurance SE Latvijas filiālei, reģistrācijas Nr.40103500013, zaudējumus 1105,55 EUR un tiesas izdevumus 171,30 EUR, kopā piedzīt 1276,85 EUR (viens tūkstotis divi simti septiņdesmit seši *euro* un 85 centi).

Piedzītās naudas summas samaksa veicama prasītāja ERGO Insurance SE Latvijas filiāles, reģistrācijas Nr.40103500013, norēķinu kontā Nr.LV16HABA0551013265255, AS "Swedbank".

Noteikt prasītājam ERGO Insurance SE Latvijas filiālei, reģistrācijas Nr.40103500013, tiesības saņemt no atbildētāja SIA „Rīgas namu pārvaldnieks", reģistrācijas Nr.40103362321, likumiskos procentus 6 % (seši procenti) gadā no piespriestās, bet vēl nepiedzītās summas par laiku pēc sprieduma labprātīgās izpildes termiņa beigām līdz sprieduma izpildei (izsoles noslēguma dienai), ievērojot Civillikuma 1763.pantu, ka procentu pieaugums apstājas, kad vēl nesamaksāto procentu daudzums sasniedzis kapitāla lielumu.

Noteikt SIA „Rīgas namu pārvaldnieks", reģistrācijas Nr.40103362321, termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedums sastādīts un pieejams tiešsaistes sistēmā 2023.gada 19.aprīlī.

Spriedumu var pārsūdzēt apelācijas kārtībā Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijā 20 (divdesmit) dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, ja pastāv kāds no Civilprocesa likuma 440.^{2} pantā noteiktajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem, iesniedzot apelācijas sūdzību Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā.

Tiesnese Agnese Sviķe

Šis dokuments parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu